

ביהמ"ד "מאור חיים"
 ✦ ✦ ✦

מאור השבת

בטאון תורני - להלכה, הגות ומחשבה
 שיע"י איגוד הניכי ישיבת "מאור התלמוד" קרית ספר ✦ שנה ד' ✦ גליון 158

אבות פרקים: ג' ד'

פרשת כי תבוא י"ח אלול תשע"ג

בס"ד

מדברי מורנו ראש הישיבה שליט"א

"אורח חיים למעלה למשכיל"

הגר"א בביאור פסוק זה, כתב ז"ל: "אם אדם אינו עולה מעלה מעלה, הרי הוא יורד מטה מטה", כי יש לאדם מעין מסלול, שבו לא ניתן לעולם לעמוד במקום.

ניקח לשם משל מכונית. ישנה מכונית הנמצאת במצב של התקדמות, וישנה מכונית הנוסעת אחורה ['רוורס']. אך ישנן מכוניות רבות שחונות בצידי הדרכים, הן אינן מתקדמות ואינן נסוגות אלא עומדות במקומן. בדומה לכך נדמה לנו כי ישנם אנשים המתקדמים בחייהם, ישנם כאלו שנסוגים ומאבדים ממעלתם, ובתווך - אנשים שנמצאים במצב של 'חנייה'. לא מתקדמים ולא נסוגים.

הפסוק מגלה לנו שאין זה כך. ברגע בו אדם פוסק מהתקדמותו - מיד נמצא הוא מאבד ממעלתו ומתחיל בנסיגה למטה. ואם במשך זמן לא יתקדם - הרי הוא בכיוון לאותו שאלו ר"ל.

הגר"א כביכול 'איבחנו' את נפש האדם, וגילה לנו כי אדם אינו רובוט, מכונה או בעל חי. אדם מורכב מ'נשמת חיים חכמת לב וטובת שכל', ויש בו חלקים טובים ומיוחדים, יכול הוא להבין ולהשכיל בתורת ה', ביכולתו להתרגש בתפילה כבן המשתפך לפני אביו, הוא מסוגל להצטער בצערו של חברו ולשאת עמו בעול ולסייע לו בעת דחקו, ולעמוד בחתונה ולרקוד עמו בשמחתו.

ויחד עם זאת - באדם ישנם כוחות הפוכים, המושכים אותו לחיי שטחיות ובהמיות, ולדברים חסרי ערך ממשי. פעם הוא חפץ בתענוג מסוג כזה, ופעם במאכל מסוג אחר, ולא דווקא מאכל שיברי את גופו ויחזק אותו אלא הפוך מכך, ופעמים חפץ הוא להיות עשיר גדול ובעל ממון, למרות שלא מתווסף לו מכל הדברים הללו דבר מלבד הנאה רגעית חולפת. ישנם אנשים שיש להם סכומי כסף כה גדולים, עד שהם ובניהם ננכדיהם יכולים לחיות כל חייהם בתנאים טובים מאוד, וישנם עשירים גדולים עוד יותר, שיכולים הם ונכדיהם לאכול בכל ארוחה מצלחות של זהב ומכפיות משובצות יהלומים, ולהחליפם כל ארוחה בכלים חדשים, ולמרות זאת - אינם פוסקים מרדיפתם אחר הממון.

הגר"א מלמדנו, כי שום כח שיש באדם אינו שובת, וכשאדם אינו מפעיל את כוחותיו הרוחניים - מיד כוחות הגוף מושכים אותו לצד השני.

עתה הננו מבינים כי האדם ניצב בכל עת ובכל זמן בפרשת דרכים, ואם הוא מפעיל את הדעת ואינו מעורר את הנפש "לבחור בחיים", הריהו מתעלה והולך, ומתקרב לקב"ה ואל תורתו, ואם לאו - מושכים אותו כוחות הגוף בלי הרף לכיוון ההפוך והוא יורד מטה מטה.

הדברים הללו, שנכונים בכל זמן, נכונים שבעתיים בשעה שהננו נצבים בפני יום הדין שבו עלינו לקבל עול מלכות ה' בשלמות. כשבחרים לעשות זאת - ניתנת בזמן זה סיעתא דשמיא להגיע לכך, ואם חלילה לא - נמשכים בסחף ההתרחקות. עלינו לעבוד ולבקש שיעזרו הקב"ה להיות בוחרים בחיים למען ניתב וניחתם בספר החיים, ככתוב: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום".

אַלְהָ יַעֲמְדוּ לְכַרְךָ אֶת הָעַם עַל הַר גְּרִזִים... וְאֶלֶּה יַעֲמְדוּ עַל הַקְּלָלָה בְּהַר עֵיבָל (כוז, יב-יג)

בתחילת פרשת ראה מזהירונו הקב"ה: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", ורש"י מפרש שאלו הן הברכה והקללה הנזכרות בפרשתנו, ושנאמרו בהר גריזים ובהר עיבל.

התורה מודיעה לנו כי אין דרך ביניים! או שהנך בוחר בחיים, בטוב ובברכה, או שהנך בוחר בקללה.

וכן כתב החובות הלבבות, כי בפנים הלב של האדם אין מצב של רשות, אלא או מצוה או עבירה.

מדוע אכן זהו המצב? שלמה המלך ע"ה מלמדנו בנבואה מפי השי"ת: "אורח חיים למעלה למשכיל" (משלי טו, כד). "משכיל" אינו כפי שאנו מבינים בפשטות - אדם בעל שכל מרובה וכשרונות מבורכים, אלא מי שחי עם שכלו, חי חיי דעת והשכל.

"אשרי משכיל אל דל" (תהלים מא, ב), אדם הרואה דל - וחושב מיד כיצד ניתן לסייע לו, וכמש"כ רש"י: "חולה לבקרו, כענין שנאמר (שמואל ב יג, ד) 'מדוע אתה ככה דל' דאמנון" עכ"ל.

"ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דורש את אלקים" (תהלים יד, ב), משכיל החושב כיצד להתקרב ולהתחבר אל הקב"ה ולתורתו. נמצא אפוא כי המשכיל הוא המתבונן והמבקש קורבת השי"ת ועבודתו ומתבונן כיצד להיות נושא בעול עם זולתו, וזהו שנאמר על דוד המלך "ויהי דוד כל דרכיו משכיל" (שמואל א יח, ד).

משכיל הוא אדם שכוון שחיו - "אורח חיים למעלה", הוא מטפס כל הזמן ומתקדם, ואין שלב שבו הוא נעצר או ח"ו צועד אחורנית. ואמנם, מודיענו הפסוק כי זה נדרש "למען סור משאלו מטה", מה פירוש הדבר?

בגיהנם ישנם שבעה מדורים, והנמוך מכולם מכונה "שאלו". ומבואר בפסוק כי בכדי להינצל ממדור זה - חובה לטפס כל הזמן מעלה מעלה. האם זהו מעין סייג או גדר כשם שמצינו הרחקה בעבירות מסוימות? מדוע יש ללכת כל כך למעלה בכדי להינצל ממדור נורא זה?

כשאנו מנסים לצייר לעצמנו את אותם אנשים רחוקים אשר שייכים ל"שאלו", אנו מקבלים תמונה של אינשי דלא מעלי אשר כל מעשיהם רעים וחטאים, וכל דבריהם ודיבוריהם נוראים, הם מלהזכירם. ולאורה, אין זה קושי גדול שלא להיות מהם ומהמונם. אדם חש כי גם אם יעשה את הדברים הגרועים ביותר שניתן להעלות על הדעת בדברתו, עדיין יהיה פי אלף יותר טוב מהאדם הכי נפלא ששייך לאנשי "שאלו מטה".

הבנה זו יוצרת בלבנו תחושה טובה, שהרי בקלות ניתן להיות יהודי טוב, ואין צורך להתאמץ יתר על המדה בכדי לא להשתייך לאותו שאלו.

ברם, שלמה המלך בחכמתו מגלה לנו כי אין פני הדברים כך, וכי "אורח חיים למעלה למשכיל" - למען סור משאלו מטה". בכדי שלא להגיע אל אותו שאלו יש לעלות ולטפס, ולשאוף לאורח חיים של "משכיל".

הליכות והלכות

הרב מ. מ. זילברשטיין
הוספות ותיקונים יתקבלו בברכה

שאלה: הרב י. ל. החליט לקיים ביתר שאת את דברי הרמב"ם שהוראה מעותיו מתמעטין יעשה עמהם צדקה, אך רצה לנסות בהם את השי"ת והתחיל לברר את ההלכות בענין זה ויצא לו כך

מהלכות צדקה

עשיתי ככל אשר צויתני (כו, יד) שמחתי ושימחתי בו (רש"י)

גדר מצות צדקה

עוסק במצוה פטור מן המצוה

מובא בספר צדקה ומשפט (להג"ר יעקב בלויא זצ"ל פרק א' הערה א') שהרי קיימא לן בכמה מקומות שהעוסק במצוה פטור מן המצוה. ולכן העוסק במצוה פטור מלתת פרוטה לעני. וכמו שמצינו בגמרא (בבא קמא פרק ו') שהשומר אבידה נקרא שומר שכר משום שפטור הוא מלתת פרוטה לעני עקב עיסוקו במצות שמירה.

אולם מוסיף שם ה"צדקה ומשפט" בשם האמרי בינה (א"ח סי' י"ג) שזהו רק כשמדובר בעני העובר על הפתחים, שאין חיוב לתת לו די מחסורו ואינו עובר עליו בלאו. אבל כשכא עני שצריך לתת לו די מחסורו, ואכן יש לו כדי לתת לו די מחסורו, אינו נפטור מלתת לו. שלא אמרו עוסק במצוה פטור מן המצוה אלא במקום שאין לאו.

ולגבי מי שעוסק במצוה דרבנן מובא שם שנחלקו הפוסקים האם הוא נפטור ממצוה דאורייתא של נתינת צדקה. ושם בהערה ד' הוא כותב 'אגב יש להעיר בענין מה שמסבבים בבתי כנסיות ליטול צדקה, שמן הראוי שלא לעשות כן בשעת קריאת שמע וכו' בשעת תפילה, ואף בשעת חזרת הש"ץ יש להמנע. ובמש"ב סוף סי' צ"ב כתב שאף בשעת קריאת התורה הוא שלא כהוגן שמבטלין ע"ז מלשמוע קריה"ת ועניית ברכו. ומ"מ נראה שבדיעבד מותר לתת צדקה במקום שמותר להשיב מפני הכבוד... ובדרך אמונה כתב שבאמצע תפילה פטור מצדקה מדין עוסק במצוה.

שילום מסים

קיימא לן שלכולי עלמא דבר שמחוייב בו אינו לפטור במעות מעשר. וכתוב בספר צדקה ומשפט שעל פי זה נראה פשוט שאין אדם יכול לחשב כצדקה מה שחלק מן המסים שהוא משלם מתחלק לעניים או לדבר מצוה, כיון שדבר שבחובה הוא.

נתינת אוכל לעני יברך עליו

הגליון מהרש"א מציין להלכה שמצינו במקום אחר שנוגע להלכות צדקה. שכן מצינו בשו"ע או"ח סי' קס"ט סעיף ב' שכותב המחבר 'לא יתן לאכול אלא למי שיודע בו שיברך', ובאגרות משה (או"ח חלק ה' סימן י"ג, ח') מובא שטעם האיסור הוא בזה שאתה מכשילו באיסור הנהגה מן העולם הזה בלא ברכה, שיש בזה משום מעילה דרבנן. וכותב שם הרמ"א 'ויש מקילין אם נותן לעני בתורת צדקה'.

הט"ז שם (ס"ק א) מסביר בדברי הרמ"א שיש לפני הנותן מצוה ודאית של צדקה, ולעומת זה יש רק ספק האם העני יברך על האוכל. ולכן למעשה נוקטים שאין ספק מוציא מידי ודאי.

אולם מעורר על זה המשנה ברורה שם (ס"ק א) שכאמור זהו רק כל עוד שמדובר שיש ספק שאולי העני לא יברך. משא"כ אילו יודעים בודאי שהעני לא יברך אז אסור לתת לו, ואפילו שזה בתורת צדקה.

רק שמדגיש שם המשנה ברורה שזהו רק כשהעני לא יברך מתוך רשעות. אבל אילו סיבת הדבר הוא משום אונסו, כגון שהוא לא יודע איך לברך, אז עדיין חל מצות צדקה ויש לתת לו וחוש מזה הורה הגרש"ז אויערבאך (מובא בספר וזאת הברכה עמוד 187) שאפילו כשיודעים בודאי שהמקבל לא יברך, אם הכוונה הוא לקרב אותו ע"י נתינה זו לתורה ומצוות מותר לתת לו.

לנסות את ה' בצדקה

לא תנסו את ה'

מצינו בגמרא (תענית דף ט' ע"א) 'אשכחיה ר' יוחנן לינוקא [בנו הקטן] דריש לקיש, אמר ליה אימא לי פסוקיך, אמר ליה (דברים יד, כב) עשר תעשר. אמר ליה [אותו ילד לר' יוחנן] ומאי עשר תעשר, אמר ליה עשר בשביל שתתעשר. אמר ליה מנא לך, אמר ליה זיל נסי [לך תנסה]. אמר ליה ומי שרי לנסויה להקב"ה, והכתיב (דברים ו, טז) לא תנסו את ה'. אמר ליה הכי אמר רבי הושעיא חוץ מזו שנאמר (מלאכי ג, י) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחוננוי נא בזאת אמר ה' צבקות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די, מאי עד בלי די - אמר רמי בר חמא אמר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר ד'.

לכאורה מהגמרא הנ"ל מוכח שמותר לנסות את ה' האם תמורת זה שנותנים מעשר הוא יתברך ישלח עשירות. וכך פוסק למעשה הטור וז"ל: ואמרו חכמים בכל דבר אסור לנסות את ה' חוץ מדבר זה דכתיב ובחוננוי נא בזאת, עכ"ל. וכך סותם גם הרמ"א בסעיף ד'.

ומסבירים ה'פרישה' (אות יד) והש"ך (ס"ק א) ביאור הענין הוא שבדבר זה מותר לנסות את ה' משום שלמען האמת אין פה נסיון, שבודאי הקב"ה מעשיר אותו כמו שכתוב שם בגמרא 'עשר בשביל שתתעשר'.

רק על מנת שתתעשר

אולם מדגיש הפתחי תשובה (ס"ק א) בשם הספר משנת חכמים שההיתר לנסות את ה' בהפרשת מעשר הוא רק באופן הנ"ל שעושה כך על מנת להתעשר. אולם על מנת השגת טובה אחרת, וכגון בשביל שיחיו בניו, אסור.

באיזה סוגי צדקה

מזה שהטור כותב בסתם שמותר לנסות את ה' בעניני צדקה משמע לכאורה שלדעתו אין לחלק בין מעשר לשאר סוגי צדקה.

אולם הבית יוסף כותב 'ומיהו משמע ולכאורה כוונתו בזה הוא שהרי הפסוק במלאכי וכן הפסוק "עשר תעשר" מדברים על מעשר ולא בשאר צדקות. התם [מהגמרא הנ"ל בתענית] דבמעשר דוקא הוא דשרי לנסויה אבל בשאר צדקה לא', ומדגיש החפץ חיים (אהבת חסד פ"ח אות א' בהגה"ה) שהבית יוסף מסכים שכל סוגי צדקה מעשרים את הבן אדם, וכדאימא במדרש משלי פרק י"א על הפסוק (י"א, כ"ד) יש מפזר ונוסף עוד אמר רבי אבהו אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה הוי יודע שהוא מוסיף שנאמר יש מפזר ונוסף עוד. אלא שלענין לנסות את ה' חולק הבית יוסף על הטור וסובר שרק מותר לגבי מעשר ולא בשאר צדקה.

וה'דרישה' (אות א) טוען שכך היא גם דעת הטור. וזה שהוא כותב בסתם שמותר לנסות את ה' בצדקה אין כוונתו להתיר גם בשאר סוגים של צדקה, אלא זהו הטור לשיטתיה שסובר שצדקה באה ממעשר, והדרישה מוכיח את זה ממה שמצינו שהטור כותב בריש סי' רמ"ט לגבי מי שאין ידו משגת לכל צורך העניים, וז"ל וכמה הוא יתן עד חומש נכסיו מצוה מן המובחר, ואחד מעשרה מידה בינונית, פחות מכאן עין רעה, עכ"ל. הנה לנו להדיא שלדעת הטור מעשר הוא השיעור הבינוני של צדקה.

ולכן בזה שהוא אומר בסתם שמותר לנסות את ה' בצדקה כוונתו באמת רק בנוגע למעשר ולא לשאר צדקות, וכדעת הבית יוסף.

אבל הרמ"א כנראה לא קיבל את דברי הדרישה, והוא כותב שענין זה הוי מחלוקת בין הטור והבית יוסף. וז"ל: בסעיף ד' "ואסור לנסות הקב"ה כי אם בדבר זה שנאמר ובחוננוי נא בזאת, ויש אומרים דוקא בנתינת מעשר מותר לנסות הקב"ה אבל לא בשאר צדקה", עכ"ל.

ומצינו שעוד נחלקו הפוסקים בתוך דעת הבית יוסף שכאמור הינו הדעה המחמירה. הפתחי תשובה (ס"ק ב) מביא שהשאלת יעב"ץ כותב שמשמעות הרמ"א הוא שעל כל פנים סובר הבית יוסף שמותר לנסות את ה' בכל סוגי מעשר, דהיינו בין מעשר תבואה ובין מעשר כספים. וחולק עליו השאלת יעב"ץ וסובר שרק במעשר תבואה מותר לנסות את ה', אבל לא במעשר כספים, ומסביר החפץ חיים (אהבת חסד פ"ח אות א' בהגה"ה) שזהו משום שמעשר כספים נחשב להיות בכלל צדקה בעלמא. ומביא שם הפתחי תשובה שזהו דעת השל"ה גם כן.

ולמעשה פוסק החפץ חיים (אהבת חסד פ"ח אות א' בהגה"ה) שמותר לנסות את ה' בשני הסוגים של מעשר, דהיינו בין במעשר תבואה מעשר, דהיינו בין במעשר תבואה ובין במעשר כספים. וזהו לא כדעת השאלת יעב"ץ והשל"ה.

ולגבי שאר סוגי צדקה, מזה שהרמ"א מביא את דברי הטור בסתם ואחר כך את דברי הבית יוסף כ"ש אומרים' משמע שדעתו נוטה כדעת הבית יוסף, שהרי כך כותב הש"ך בסיומן רמ"ב בהנהגת הוראות באיסור והיתר. וכן פוסק להדיא הערוך השולחן (אות ו) שאין לחלק בין מעשר לשאר צדקה.

פנינים מפרשת השבוע

שלוש דרגות בביכורים

ובאת אל הפהן אשר יהיה בימים ההם (כו, ג)

ותעטרון בסליא וציניא ופיפוריא ותיעלון לות כהנא (תרגום יונתן)

יש להבין מדוע מתרגם יונתן בן עוזיאל שמביא הביכורים בכמה סוגי כלים בסלא ובצינא ובפורפאי, ועוד שמבואר שזה מדין "עישור" הבכורים והלא העישור הוא בפירות נוספים ולא בכמה סוגי סלים.

מבאר רבי יעקב איזנברג בספרו "נחננו" ע"פ המשנה (ביכורים פ"ג מ"י) "רבי שמעון אומר שלש מדות בבכורים, הבכורים, ותוספת הבכורים, ועשור הבכורים. תוספת הבכורים מין במינו, ועשור הבכורים מין בשאינו מינו, תוספת הבכורים נאכלת בטהרה ופטורה מן הדמאי, ועשור הבכורים חייב בדמאי".

מבואר במשנה שכאשר היו מביאים בכורים היו מביאים עמם פירות נוספים ודינם שונה זה מזה:

הבכורים - הם הפירות עצמם שבכרו והם עיקר המצוה ודינם כתרומה האסורה לזרים ופטור ממעשר ונאכל בטהרה,

תוספת הבכורים - הם פירות ממין הבכורים, כגון המביא תאנה מוסיף עוד תאנים כתוספת ודינם ליאכל ב"טהרה" כבכורים "ופטור מן הדמאי" שאם הביאן כהן עם הארץ אין צריך להקנה לעשר (ר"ע). [וכתב המלאכת שלמה ובשנות אליהו שבירושלמי מבואר שפטור אף מן הדמאי וא"צ להפריש תרו"מ ללל כבכורים עצמם] אולם מותרים לזרים משום שאינם בכורים שהרי לא קרא עליהם שם בכורים.

ועשור הבכורים - הם פירות נוספים שאינם ממין הבכורים [ונחלקו תנאים אם צריך להביאם ממין שבעה או שאפשר אף מכל המינים] ודינם שחייבים בדמאי ומותרים לזרים ונאכלים בטהרה [ע"י תיו"ט שהסתפק ובמלאכת שלמה ומשנה ראשונה הוכיחו מהרמב"ם שנאכלים בטהרה].

ולפי"ז נראה שכונת התרגום יונתן לומר שכיון שמביאים יחד עם הבכורים פירות נוספים חלקם כתוספת וחלקם כעישור, ודינם שונה זה מזה, ע"כ יש להביאם בכלים נפרדים, הבכורים עצמם בסליא - שהיא מנצרים של ערבה, התוספת בצניא - צנא מעץ תמר, והעשור בפורפאי - קופה מקנה סוף, להבדיל ולהבחין בין כל חלק וחלק של הבכורים.

ובאמת דין הבאת הבכורים בטנא הוא דאורייתא וכתב הרמב"ם (פ"ג מבכורים ה"י) הבכורים טעונים כלי שנא' "ושמת בטנא", ומצוה מן המוכרח להביא כל מין ומין בפני עצמו, ואם הביא בכלי אחד יצא, ולא יביאם בערוב אלא שעורים מלמטה וחסים על גביהם וזיתים על גביהן וכו' ויהיה דבר אחד מפסיק בין מין ומין כגון הוצין וחלף או עלין וכיוצא בהן, ומקף לתאנים אשכולות של ענבים מבחוץ, עכ"ל.

מבואר שיש דין להביא בכלי ומצוה מן המוכרח להביא כל מין בכלי בפני עצמו, ועכ"פ שלא יערבם יחד, אולם כאן מבואר עוד שיש ענין להביא גם התוספת בכורים ועישורם בכלי בפני עצמו.

וכבר דרשו דורשי רשומות שמדכתיב "טנא" שהוא בגימטריא 60 לרמז שמדרבנן מצות הבאת בכורים הוא א' מששים. [ע"י בכורים פ"ב מ"ג שלתרומה ומעשר יש שיעור וכתב הרע"ב אבל בכורים אין להם שיעור אפילו מדרבנן, ובתיו"ט שם כתב שבפאה משמע שאין שיעור מדאורייתא אבל מדרבנן יש שיעור, והרמב"ם פסק בפ"ב מבכורים ה"י שמדבריהם צריך להפריש א' מששים, וצ"ל שאין לבכורים שיעור שנלמד מאסמכתא משא"כ תרומה שיעורה נלמדת מאסמכתא].

לע"נ האשה החשובה מרת מלכה בת ר' יעקב אריה הלוי ע"ה

מדוע הברכה רודפת אחרי האדם

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך פי תשמע בקול ה' אלקיך (כה, ב)

יש להבין מליצה זו, וכי אדם נרדף ובורח מהברכות שצריך שהם ירדפו אחריו וישגיחוהו, ועוד קשה מהו הכפילות "כי תשמע בקול ה' אלוקיך" הרי התורה מדברת כבר על מצב שהאדם שומע בקול ה', "והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלוקיך" וגו' "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך" ומדוע כופל ואומר "כי תשמע בקול ה' אלוקיך".

פרנסה בלי השתדלות

ונראה שהספורנו הרגיש בקושיות אלו וע"כ פירש "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך" אע"פ שלא תשתדל אתה להשיגם, "כי תשמע בקול ה' אלוקיך", וזה כשתהיה תורתך קבע ומלאכתך עראי, ולפיכך ישיגוך הברכות בלי השתדלות.

ביאור דבריו, הקב"ה גזר שפרנסת האדם תבוא ע"י השתדלות האדם לכך, למעט גודל הנס, וכאן מבטיחה התורה שהברכה תבא לאדם בלא כל השתדלות מצד האדם וכביכול היא תרדוף אחריו מעצמה ותשיגהו, אולם זה לאותם שמשליכים אחר גיוס את עיני העולם הזה ועושים תורתם קבע ומלאכתם עראי, ולאותם העוסקים בתורת ה' מובטחת כאן שפע ברכה שתדפם בלא השתדלות, [ולכך התורה מדגישה שמדובר באלו העוסקים בתורת ה' הפורקים מעליהם עול חשבונות הרבים ולא רק המקיימים מצוותיו ועושי רצונן].

ברכה לפי מצב האדם

והנצי"ב מוולז'ין [בהעמק דבר] מבאר הענין באופן נפלא, כאשר האדם אינו עסוק בשקידת התורה מתפעל הוא ומרגיש שמחה כשמגיע לו הנאה גשמית או איזה ריוח ממוני.

אולם כאשר האדם שקוע בהווית אביו ורבא ומתענג בעסק התורה אזי דעתו גבוהה והרגשותיו נעלות ואז אינו מתפעל מאיזה ריוח קל, שהרי דעתו גבוהה ממנה, אולם גם אדם כזה, אם יגיע אליו ריוח גדול מרגיש הוא שמחה בזה גם כשעסוק בעסק התורה.

וזה אומרת התורה שכאשר תשמע בקול ה' אלוקיך ותהיה עסוק בעסק התורה ובורח מהבלי העולם הזה, יבואו עליך ברכות גדולות ועצומות באופן שגם בדרגה גבוהה כזו תרגיש בהם, וזה כוונת הכתוב "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך" שהקב"ה ישלח ברכה כל כך גדולה עד שהם ישיגוך ויחדרו גם אל דרגתך הנעלה ותשמח בברכת ה'.

נמצא שככל שנהיה עסוקים ושקועים יותר בעסק התורה יבואו עלינו ברכות יותר גדולות שיהיה להם השפעה גם בדרגה כזו.

והשיגוך - שישגי את תכליתו

ביאור נוסף מבאר החת"ס [שיר מעון] ע"פ הרמב"ם (הל' תשובה פ"ט ה"א) תכלית כל הברכות הכתובות בתורה היא כדי שנהיה פנויים מכל ויהא לנו כל צרכינו לעבוד את הקב"ה.

וכאשר הקב"ה שולח ברכה ואנו נהנים רק הנאת העולם הזה אין הברכות משיגות את התכלית שלשמש נשלחו אלינו, ורק כאשר אנו נצל ברכת ה' לעבודתו ית' אז הברכות ישיגוך - יביאו את התועלת שלשמש נשלחו, והוא "כי תשמע בקול ה' אלוקיך".

א"כ הברכה היא תוצאה של עמל התורה ושקיעתה, והתכלית הוא להגביר חיל ולשקוד ביתר שאת על התורה והעבודה מתוך מנוחת הדעת ושלווה.

עצה לקבלת תפילתנו בכלל ובפרט בימים הק' הממשמשים ובאים

ואני תפילה

כתב המג"א (ריש סי' מו): קודם תפילת שחרית יקבל עליו מצות עשה של "ואהבת לרעך כמוך" (ויש ספר הכוונות להראי' דל ד"ה כחתינו), ע"כ.

כתב היערות דבש"י: "אבל עוד בחינה צריך שיתן האדם ללבו בעמדו לתפילה, למחול לכל אדם שהרע לו ומבלי לילך עם שום אדם בדין כי אם לפנים משורת הדין בחסד ובצדק, ואצ"ל להסיר השנאה והקנאה ותאוה וכבוד שאינו של יושר, כי זהו פשיטא... אף לשנוא למי שהרע לו ועשקו וכדומה הכל יסיר מלבבו, ולכך כתב הארי"ז ז"ל שיקבל על עצמו מצות ואהבת לרעך כמוך והיינו שימחול לכל אדם, וילך לפנים משורת הדין. כי הכל אצל הקב"ה מדה כנגד מדה, ואם הוא מעביר מלבו כעס ומדון לרעהו ואינו רוצה לילך לפנים משורת הדין איך ילך הקב"ה לפנים משורת הדין, ואם הקב"ה רוצה לדקדק עמו כמו שהוא עושה תמיד אפי' מקצת דמקצת

בדין הלא תפלתו תהיה לחטאה, כי מי יזכה לפניו בדין, הן שמים לא זכו בעיניו וע"ש.

בגמ' (ר"ה יז): אומר ר' יוחנן שגדול כוחו של הציבור שקורעים גזר דין של אדם אפי' אחר שנחתם, משא"כ ביחיד שרק אם קודם שנחתם גזר דינו מוחלין לו.

עוד בגמ' (שם יח): אמר ר' שמואל בר איניא משמיה דרב מנין לגזר דינו של ציבור שאע"ג שנחתם נקרע שנא' "כי מי כה' אלוקינו בכל קראנו אליו". מבואר, שכאשר יש "כי מי גוי גדול" - היינו ציבור, שקורא אליו, הקב"ה שומע תפילתם וקורע גזר דינם.

וביאר מרן הגרי"ז ב'פ' ואתחנן עה"פ "ומי גוי גדול כה' וגו' שאע"פ שלגוי יש גם אפשרות להתפלל וע"ז התפלל שלמה "וגם אל הנכרי אשר לא המשך בעמוד הבא

ואני תפילה

◀ המשך מעמך הקודם

מעמך ישראל הוא... ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי" מ"מ לישראל יש מעלת התפילה בציבור שאין בגויים.
וצריך להבין מדוע קברץ גויים רבים נחשבים כתפילת יחיד, וישראל העומדים לתפילה בציבור יש להם מעלת תפילת ציבור?
ומסיים שאצל גוי לא שייך ענין זה דאין להם נפש אחת זה עם זה וע"כ כל אחד יכול להתפלל רק על עצמו, אך בישראל פעמים שתפילת חבירו מועילה יותר מתפילתו "אין חבוש מתיר עצמו" ולפעמים אדרבה עדיף תפילת אחרים עליו אבל כל זה בתנאי שמחובר נפשו בנפש חבירו ואז תפילת חבירו הוא כתפילת עצמו, ע"כ דברי החת"ס.
תפילת ציבור כזו לה יש כח לבטל גזר דין גם אחר שנחתם, וזה ביאר הגרי"ז כח זה לא שייך בגוי משום שאין הם יכולים להיות כגוף אחד להתחבר כל אחד לשני ולעשות חטיבה אחת, אלא הם יחידים רבים שנמצאו במקום אחד, ואף שיש להם כח להתפלל, אין להם את הכח של תפילה בציבור.
ומבינים היטב שכשיהודי נעמד להתפלל עליו לקבל על עצמו "ואהבת לרעך רמוד" רי צריד הוא להתחרר לאוהו גוה אחד ונשגוה אחת הומראח ישראל

מעשה חכמים

ארור מפה רעהו בסתר (כו, כד)

מסופר על הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (בעל ה"אגרות משה") שבאחת הפעמים סעד את לבו בפת שחרית ועמו היה אורח. בין יתר המאכלים שהגיש לשלוחן, הגיש שתי שקיות חלב שהיו משתי חברות שונות. שתיהן ידועות היו בהכשרן המהודר בכל אמריקה.
לבסוף, כשהגיע תור הקפה, מזג לעצמו רבי משה חלב משקית אחת, לפתע נראה כמתחרט, החזיר את השקית למקומה, ולקח את השקית השניה שכאמור היתה מחברה שונה.
אותו אורח שראה את המעשה כמו עיניו, הסיק לעצמו מיד את המסקנה, שרבי משה פיינשטיין לא סומך על הכשר החברה הראשונה ומעדיף את ההכשר של החברה השניה.
החליט בלבו לפרסם את הדבר בכל אמריקה, למען אותם אלו שמדקדקים בכשרות, שלא "ייכשלו". השמועה עשתה לה כנפיים, וכל בעלי העסקים ססחרו עם אותה חברה - חנויות אולמות, בתי מלונות וכדומה, ביטלו את מסחרם עם אותה חברה, עד כדי כך הגיע המצב שהחברה כמעט פשטה את הרגל.
בעלי החברה הגיעו מיד לרבי משה פיינשטיין בשאלה, מה פגם מצא בהם, וכיצד יוכלו לתקנו. רבי משה היה המום מדבריהם, ואמר להם שעוד היום שתה מהחלב של חברתם, ואם הם רוצים הוכחה שיגשו למקרה ויבדקו...
תהה רבי משה במחשבותיו, מהו הדבר שגרם לאנשים לחשוב שהוא לא סומך על ההכשר של אותה חברה. עד שזוכר, חייך ואמר: "אתם יודעים, מדוע לא השתמשתי באותה שקית חלב ולקחתי את השניה? פשוט מאד: השקית היתה ריקה, לא היה בה חלב..."
למדים אנו ממעשה נפלא זה, עד כמה יש לאדם ליהרהר במשנה הזירות, שלא להוציא דיבורים מיותרים מפיו ובפרט דיבורים שעלולים להזיק ולהפסיד לחבירו, עד שיבחן את הדברים הדק היטב, אם יש תועלת בדיבורים ואם מותר לפי ההלכה להוציאם מפיו. והשוקל היטב את דיבורו, זוכה שדיבורו יהיה טהור וקדוש, וישמעו בשמים את תפלתו ותחינותיו.

מפרסמים עושי מצוה

ואלה אשר וכשו 'נר תמיד' להאיר בית מדרשנו

- הרב משה א. ברדיער שליט"א
- הרב יהודה יגודיוב שליט"א
- הרב צבי י. שכטר שליט"א
- הרב צבי שוורץ שליט"א
- הרב רפאל שמוליאן שליט"א
- הרב נתן בן אסתר להצלחה ולישועה
- בזכות כיבוד ה' באורים תזכו לשפע
- אורה ברוחניות ובגשמיות
- למעונינים לרכוש "נר תמיד" יש
- לפנות לגבאים!

מכירת מקומות

הננו להודיע שבעז"ה תתקיים מכירת מקומות לימים נוראים הבעל"ט, וסידור דמי חבר לשנה הבעל"ט בימים:

רביעי, חמישי – כ"ב כ"ג אלול

בין השעות 11:15 – 10:30 – בעזרת נשים

ולאחמ"כ

במוצש"ק פר' ניצו"י

מהשעה 11:00 עד סליחות

ציבור הק' מתבקש להקדים ולבוא כדי למנוע טירחה מרובה ברגע האחרון

◊ שמירת מקומות קבועים אך ורק ביום רביעי! ◊

ציב השבת

הרב ישראל בלוך שליט"א

לכבוד השמחה השרויה במעוץ בהכנס בני המצויין יציק וחכים

החתן צבי יהודה צ"ו

לעול תורה ומצוות

בזכות מצוה גדולה זו יזכה לרוות ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה ברוחניות ובגשמיות

שהשמחה במעונם

משפחת הרב ישראל בלוך שליט"א

להגיע הבן המצויין יציק וחכים כמר צבי יהודה ני"ו לעול תורה ומצוות

משפחת הרב אפרים יהודה בריסק שליט"א

להולדת הבת שתחי' למז"ט

משפחת הרב מאיר שניידר שליט"א

להולדת הנין שיחי' למז"ט

שפע ברכה ונחת לתפארת

מעומקא דליבא – קהילת "מאור חיים"